

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries
(2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

04. Subcommentary on the Minor Chapter (04. Cūḷavagga-
tīkā)

5. The Section on Minor Matters
(5. Khuddakavatthukkhandaṃ)

[Kd 15, PTS 2.105-2.145]

PaliVerse

04. Subcommentary on the Minor Chapter

5. Khuddakavatthukkhandhakam

Khuddakavatthukathāvaṇṇanā

243. Khuddakavatthukkhandhake aṭṭhapadākārenāti aṭṭhapadaphalakākārena, jūtapthalakasadisanti vuttaṃ hoti. Mallakamūlasaṇṭhānenāti kheḷamallakamūlasaṇṭhānena.

245. Muttolambakādīnanti ādi-saddena kuṇḍalādiṃ saṅgaṇhāti. Palambakasuttanti yaññopacitākārena olambakasuttaṃ.

246. Cikkalenāti silesena.

248. Sādhugītanti aniccatādipaṭisaṃyuttaḡitaṃ.

249. Caturassena vattenāti paripuṇṇena uccāraṇavattena. Taraṅgavattādīnaṃ uccāraṇavidhānāni naṭṭhappayogaṇi. Bāhiralominti bhāvanapuṃsakaniddeso, yathā tassa uṇṇapāvārassa bahiddhā lomāni dissanti, tathā dhārentassa dukkaṭanti vuttaṃ hoti.

251. Imāni cattāri ahirājakulānīti idaṃ daṭṭhavise sandhāya vuttaṃ. Ye hi keci daṭṭhavisā, sabbe te imesaṃ catunnaṃ ahirājakulānaṃ abbhantaragatāva honti. Attaguttiyāti attano guttatthāya. Attarakkhāyāti attano rakkhanaṭthāya. Attaparittaṃkātunti attano parittāṇatthāya attaparittaṃ nāma kātuṃ anujānāmīti attho.

Idāni yathā taṃ parittaṃ kātabbaṃ, taṃ dassetuṃ “evaṇca pana bhikkhave”tiādīmāha. Tattha virūpakkhehīti virūpakkhanāgakulehi. Sesesupi eseva nayo. Sahayoge cetaṃ karaṇavacanaṃ, etehi saha mayhaṃ mittabhāvoti vuttaṃ hoti apādahehīti apādakasattehi. Sesesupi eseva nayo. Sabbe sattāti ito pubbe ettakena ṭhānena odissakamettaṃ kathetvā idāni anodissakamettaṃ kathetuṃ idamāradhhaṃ. Tattha sattā pāṇā bhūtāti sabbānetāni puggalavevacanāneva. Bhadrāni passantūti bhadraṇi ārammaṇāni passantu. Mā kañci pāpamāgamāti kañci sattaṃ pāpakaṃ lāmakam mā āgacchatu.

Appamāṇo buddhoti ettha buddhoti buddhaguṇā veditabbā, te hi appamāṇā nāma. Sesadvayesupi eseva nayo, pamāṇavantaṇīti guṇappamāṇena yuttāni. Uṇṇanābhīti lomasaṇābhiko makkaṭako. Sarabūti gharagoḷikā. Katā me rakkhā kataṃ me parittanti mayā ettakassa janassa rakkhā ca parittāṇaṇca kataṃ. Paṭikkamantu bhūtānīti sabbepi me kataparittāṇā sattā apagacchantu, mā maṃ viheṭṭhayiṃsūti attho. Sohanti yassa mama etehi sabbehipi mettaṃ, so ahaṃ bhagavato namo karomi, vipassīdīnaṇca sattannaṃ sammāsambuddhānaṃ namo karomīti sambandho.

Aññaṃhi chetabbamhīti rāgānusayaṃ sandhāya vadati. Tādisaṃ vā dukkhanti muṭṭhiādīhi dukkhaṃ uppādentassa.

252. Jālāni parikkhipāpetvāti parissayamocanattthañceva pamādena gaḷitānaṃ ābharaṇādīnaṃ rakkhaṇattthañca jālāni karaṇḍakākārena parikkhipāpetvā. Candanagaṇṭhi āgantvā jāle laggāti eko kira rattacandanarukkho gaṇḍāya uparītīre jāto gaṇḍodakena dhotamūlo patitvā tattha tattha pāsāṇesu sambhijjamaṇo vippakiri. Tato ekā ghaṭappamāṇā ghaṭikā pāsāṇesu ghaṃsiyamānā udakaūmīhi pothiyamānā maṭṭhā hutvā anupubbena vuyhamānā sevālapariyonaddhā āgantvā tasmim jāle laggi. Taṃ sandhāyetaṃ vuttaṃ. Lekhanti likhitagahitaṃ cuṇṇaṃ. Uḍḍitvāti veḷuparamparāya uddhaṃ pāpetvā, uṭṭhāpetvāti vuttaṃ hoti. Oharatūti iddhiyā otāretvā gaṇhatu.

Pūraṇakassapādayo cha satthāro. Tattha pūraṇoti tassa satthupaṭiñṇassa nāmaṃ. Kassapoti gottaṃ. So kira aññatarassa kulassa ekūnadāsasataṃ pūrayamaṇo jāto. Tenassa “pūraṇo”ti nāmaṃ akaṃsu. Maṅgaladāsattā cassa kataṃ “dukkaṭa”nti vattā natthi, akataṃ vā “na kata”nti. So “kimahaṃ ettha vasāmī”ti palāyi. Athassa corā vatthāni acchindimsu. So paṇṇena vā tiṇena vā paṭicchādetumpi ajānanto jātārūpeneva ekaṃ gāmaṃ pāvīsi. Manussā taṃ disvā “ayaṃ samaṇo arahā appiccho, natthi iminā sadiso”ti pūvabhaddhāni gahetvā upasaṅkamanti. So “mayhaṃ sātakaṃ anivattabhāvena idaṃ uppanna”nti tato paṭṭhāya sātakaṃ labhitvāpi na nivāsesi, tadeva pabbajjaṃ aggahesi. Tassa santike aññepi aññepīti pañcasatā manussā pabbajimsu. Evamayaṃ gaṇācariyo hutvā “satthā”ti loke pākaṭo ahosi.

Makkhalīti tassa nāmaṃ. Gosālāya jātattā gosālōti dutiyanāmaṃ. Taṃ kira sakaddamāya bhūmiyā telaghaṭaṃ gahetvā gacchantaṃ “tāta mā khalī”ti sāmiko āha. So pamādena khalitvā patitvā sāmikassa bhayena palāyituṃ āraddho. Sāmiko upadhāvitvā sātakakaṇṇe aggahesi, so sātakaṃ chaḍḍetvā acelako hutvā palāyi. Sesam pūraṇasadisameva.

Ajitoti tassa nāmaṃ. Kesakambalaṃ dhāretīti kesakambalo. Iti nāmadvayaṃ saṃsanditvā “ajito kesakambalo”ti vuccati. Tattha kesakambalo nāma manussānaṃ kesehi katakambalo. Tato paṭikiṭṭhataraṃ vatthaṃ nāma natthi. Yathāha “seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici tantāvutānaṃ vatthānaṃ, kesakambalo tesam paṭikiṭṭho akkhāyati. Kesakambalo, bhikkhave, sīte sīto uṇhe uṇho dubbaṇṇo duggandho dukkhasamphasso”ti.

Pakudhoti tassa nāmaṃ. Kaccāyanoti gottaṃ. Iti nāmagottaṃ saṃsanditvā “pakudho kaccāyano”ti vuccati. Sītūdakapaṭikkhattako esa, vaccaṃ katvāpi udakakiccaṃ na karoti, uṇhodakaṃ vā kañjiyaṃ vā labhitvā karoti, nadiṃ vā maggodakaṃ vā atikkamma “sīlaṃ me bhinna”nti vālikathūpaṃ katvā sīlaṃ adhiṭṭhāya gacchati. Evarūpanissirikaladdhiko esa.

Sañcayoti tassa nāmaṃ. Belaṭṭhassa putto belaṭṭhaputto. “Amhākaṃ gaṇṭhanakilesa palibundhanakilesa natthi, kilesagaṇṭhirahitā maya”nti evaṃvāditāya laddhanāmasena nigaṇṭho. Nāṭassa puttoti nāṭaputto.

Piṇḍolabhāradvājoti piṇḍaṃ ulamāno pariyesamāno pabbajitoti piṇḍolo. So kira pariijñabhogo brāhmaṇo hutvā mahantaṃ bhikkhusaṅghassa lābhasakkāraṃ disvā piṇḍatthāya nikkhamitvā pabbajito. So mahantaṃ kapallapattaṃ “patta”nti gahetvā carati, kapallapūraṃ yāguṃ pivati, bhattaṃ bhuñjati, pūvakhajjakaṇṇa khādāti. Athassa mahagghasabhāvaṃ satthu ārocayimsu. Satthā tassa pattatthavikaṃ nānujāni. Thero heṭṭhāmañce pattaṃ nikujjitvā ṭhapeti. So ṭhapentopi ghaṃsentova

paṇāmetvā t̥hapeti, gaṇhantopi ghaṃsentova ākaḍḍhitvā gaṇhāti. Taṃ gacchante gacchante kāle ghaṃsanena parikkhīṇaṃ nālikodanamattasseva gaṇhanakaṃ jātaṃ. Tato satthu ārocesuṃ. Athassa satthā pattatthavikaṃ anujāni. Thero aparena samayena indriyabhāvanāṃ bhāvento aggaphale arahatte patiṭṭhāsi. Iti so pubbe savisesaṃ piṇḍatthāya ulatīti piṇḍolo. Gottena pana bhāradvājoti ubhayaṃ ekato katvā “piṇḍolabhāradvājo”ti vuccati.

“Atha kho āyasmā piṇḍolabhāradvājo...pe... etadavocā”ti kasmā evamāhaṃsu? So kira seṭṭhi neva sammādiṭṭhi, na micchādiṭṭhi, majjhattadhātuko. So cintesi “mayhaṃ gehe candanaṃ bahu, kiṃ nu kho iminā karissāmi”ti. Athassa etadahosi “imasmim loke ‘mayaṃ arahanto, mayaṃ arahanto’ti vattāro bahū, ahaṃ ekaṃ arahantampi na jānāmi, gehe bhamāṃ yojetvā pattaṃ likhāpetvā sikkāya t̥hapetvā veḷuparamparāya satṭhihatthamatte ākāse olambāpetvā ‘sace arahā atthi, ākāsenāgantvā gaṇhātū’ti vakkhāmi. Yo taṃ gahessati, tassa saputtadāro saraṇaṃ gamissāmi”ti. So cintitaniyāmeneva pattaṃ likhāpetvā veḷuparamparāya ussāpetvā “yo imasmim loke arahā, so ākāse āgantvā imaṃ pattaṃ gaṇhātū”ti āha.

Tadā cha satthāro “amhākaṃ esa anucchaviko, amhākameva naṃ dehi”ti vadiṃsu. So “ākāsenāgantvā gaṇhathā”ti āha. Chatṭhe divase nigaṇṭho nāṭaputto antevāsike pesesi “gacchatha seṭṭhiṃ evaṃ vadetha ‘amhākaṃ ācariyasseeva anucchaviko, mā appamattakassa kāraṇā ākāse āgamaṇaṃ kari, dehi kira te patta’nti”. Te gantvā seṭṭhiṃ tathā vadiṃsu. Seṭṭhi “ākāsenāgantvā gaṇhituṃ samatthova gaṇhātū”ti āha. Nāṭaputto sayāṃ gantukāmo hutvā antevāsikānaṃ saññaṃ adāsi “ahaṃ ekaṃ hatthañca pādañca ukkhipitvā uppatitukāmo viya bhavissāmi, tumhe maṃ ‘ācariya kiṃ karotha, dārumayapattassa kāraṇā paṭicchannaṃ arahattaguṇaṃ mahājanassa mā dassayitthā’ti vatvā maṃ hatthesu ca pādesu ca gahetvā ākaḍḍhantā bhūmiyaṃ pāteyyāthā”ti. So tattha gantvā seṭṭhiṃ āha “mahāseṭṭhi ayaṃ patto aññesaṃ nānucchaviko, mā te appamattakassa kāraṇā mama ākāse uppatanaṃ rucci, dehi me patta”nti. Bhante, ākāse uppatitvā gaṇhathāti. Tato nāṭaputto “tena hi apetha apethā”ti antevāsike apanetvā “ākāse uppatissāmi”ti ekaṃ hatthañca pādañca ukkhipi. Atha naṃ antevāsikā “ācariya, kiṃ nāmetaṃ karotha, chavassa dārumayapattassa kāraṇā paṭicchannaguṇena tumhehi mahājanassa dassitena ko attho”ti taṃ hatthapādesu gahetvā ākaḍḍhitvā bhūmiyaṃ pātesuṃ. So seṭṭhiṃ āha “mahāseṭṭhi, ime me uppatituṃ na denti, dehi me patta”nti. Uppatitvā gaṇhatha bhanteti. Evaṃ titthiyā cha divasāni vāyamtivāpi pattaṃ na labhiṃsueva.

Atha sattame divase āyasmato ca moggallānassa āyasmato ca piṇḍolabhāradvājassa “rājagahe piṇḍāya carissāmā”ti gantvā ekasmim piṭṭhipāsāṇe t̥hatvā cīvaraṃ pārupanākāle dhuttakā kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ “hambho pubbe cha satthāro ‘mayaṃ arahantāmhā’ti vicariṃsu, rājagahaseṭṭhino pana ajja sattamo divaso pattaṃ ussāpetvā t̥hapayato ‘sace arahā atthi, ākāsenāgantvā gaṇhātū’ti vadantassa, ekopi ‘ahaṃ arahā’ti ākāse uppatanto natthi, ajja no loke arahantānaṃ natthibhāvo ñāto”ti. Taṃ kathaṃ sutvā āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ piṇḍolabhāradvājaṃ āha “sutaṃ te, āvuso bhāradvāja, imesaṃ vacanaṃ, ime buddhasāsaṇaṃ pariggaṇhantā viya vadanti, tvañca mahiddhiko mahānubhāvo, gacchetaṃ pattaṃ ākāse gantvā gaṇhāhi”ti. “Āvuso moggallāna, tvaṃ ‘iddhimantānaṃ aggo’ti pākaṭo, tvaṃ etaṃ gaṇha, tayi pana aggaṇhante ahaṃ gaṇhissāmi”ti āha. Atha āyasmā mahāmoggallāno “gaṇhāvuso”ti āha. Iti te lokassa arahantehi asuññabhāvadassanattamaṃ evamāhaṃsu.

Tikkhattum rājagahaṃ anupariyāyīti tikkhattum rājagahaṃ anugantvā paribbhami. “Sattakkhattu”ntipi vadanti. Thero kira abhiññāpādaṃ jhānaṃ samāpajjitvā utthāya tigāvutaṃ piṭṭhipāsāṇaṃ antantena paricchindanto tūlapicu viya ākāse utthāpetvā rājagahanagaraṃ upari sattakkhattum anupariyāyī. So tigāvutappamāṇassa nagraṃ apidhānaṃ viya paññāyī. Nagraṃ vāsino “pāsāṇo no avattharivā gaṇhātī”ti bhītā suppadāni matthake katvā tattha tattha niliyimsu. Sattame vāre thero piṭṭhipāsāṇaṃ bhinditvā attānaṃ dasseti. Mahājano therāṃ disvā “bhante piṇḍolabhāradvāja, tava pāsāṇaṃ gāḷhaṃ katvā gaṇha, mā no sabbe nāsayī”ti āha. Thero pāsāṇaṃ padantena khipitvā vissajjesi. So gantvā yathāthāneyeva patitthāsi. Thero setthissa gehamatthake aṭṭhāsi. Taṃ disvā setthi urena nipajjitvā “otara sāmī”ti vatvā ākāso otiṇṇaṃ therāṃ nisīdāpetvā pattaṃ gahetvā catumadhurapuṇṇaṃ katvā therassa adāsi. Thero pattaṃ gahetvā viharābhimukho pāyāsi. Athassa ye araṇṇagatā pāṭihāriyaṃ nāddasaṃsu, te sannipatitvā “bhante, amhākaṃ pāṭihāriyaṃ dassēhī”ti therāṃ anubandhimsu. So tesāṃ tesāṃ pāṭihāriyaṃ dassento viharāṃ agamāsi. Satthā taṃ anubandhitvā unnādentassa mahājanassa saddaṃ sutvā “ānanda, kasseso saddo”ti pucchi. Tena vuttaṃ “assosi kho bhagavā...pe... kiṃ nu kho so, ānanda, uccāsaddo mahāsaddo”ti.

Vikubbaniddhiyā pāṭihāriyaṃ paṭikkhittanti ettha vikubbaniddhi nāma “so pakatavaṇṇaṃ vijahitvā kumārakavaṇṇaṃ vā dasseti nāgavaṇṇaṃ vā, vividhampi senābyūhaṃ dasseti”ti evamāgatā pakatavaṇṇavijahanavikārasena pavattā iddhi. Adhiṭṭhāniddhi pana “pakatiyā eko bahukaṃ āvajjati sataṃ vā sahasaṃ vā satahasaṃ vā, āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti ‘bahuko homī’”ti evaṃ vibhajitvā dassitā adhiṭṭhānavasena nipphannā iddhi.

253-254. Na accupiyantīti na suphassitāni honti. Rūpakākiṇṇānīti itthirūpādīhi ākiṇṇāni. Bhūmiādhāraketi valayādhārake. Dāruādhārakadaṇḍādhārakesūti ekadārunā kataādhārake bahūhi daṇḍakehi kataādhārake vāti attho, tīhi daṇḍehi kato pana na vaṭṭati. Bhūmiyaṃ pana nikkujjitvā ekameva ṭhapetabbanti ettha dve ṭhapentena upari ṭhapitapattaṃ ekena passena bhūmiyaṃ phusāpetvā ṭhapetum vaṭṭatīti vadanti. Ālindakamiḍḍhikādīnanti pamukhamiḍḍhikānaṃ. Parivattitvā tattheva patitthātīti ettha “parivattitvā tatiyavāre tattheva miḍḍhiyā patitthātī”ti gaṇṭhipadesu vuttaṃ. Paribhaṇḍaṃ nāma gehassa bahi kuṭṭapādassa thirabhāvatthaṃ katā tanukamiḍḍhikā vuccati. Tanukamiḍḍhikāyāti khuddakamiḍḍhikāya. Miḍḍhantepi ādhārake ṭhapetum vaṭṭati. “Anujānāmi, bhikkhave, ādhāraka”nti hi vacanato miḍḍhādīsu yattha katthaci ādhārakaṃ ṭhapetvā tattha pattaṃ ṭhapetum vaṭṭati ādhārake ṭhapanokāsassa aniyamitattāti vadanti. “Pattamālo nāma vaṭṭetvā pattānaṃ agamanatthaṃ vaṭṭaṃ vā caturassaṃ vā itṭhakādīhi parikkhipitvā kato”ti gaṇṭhipadesu vuttaṃ.

255. Ghaṭikanti upari yojitaṃ aggaḷaṃ. Tāvakālikaṃ paribhuñjitum vaṭṭatīti sakideva gahetvā tena āmisāṃ paribhuñjitvā chaḍḍetum vaṭṭatīti adhippāyo. Ghaṭikaṭāheti bhājanakapāle. Abhuṃ meti ettha bhavatīti bhū, vaḍḍhi. Na bhūti abhū, avaḍḍhi. Bhayavasena pana sā itthī “abhu”nti āha, vināso mayhanti attho. Chavasīsassa pattanti chavasīsamayaṃ pattaṃ. Pakativikārasambandhe cetaṃ sāmivacanaṃ, abhedepi vā bhedūpacārenāyaṃ vohāro “silāputtakassa sarīra”ntiādīsu viya.

Cabbetvāti khādītva. Ekaṃ udakagaṇḍusaṃ gahetvāti vāmahattheneva pattaṃ ukkhipitvā mukhena gaṇḍusaṃ gahetvā. Ucchiṭṭhahatthenāti sāmisenā hatthena. Ettāvatāti ekagaṇḍusagahaṇamattena. Luñcitvāti tato maṃsaṃ uddharitvā. Etesu

sabbesu paṇṇattiṃ jānātu vā mā vā, āpattiyeva.

256. Kiṇṇacunṇenāti surākiṇṇacunṇena. “Anuvātaṃ paribhaṇḍanti kilañjādīsu karontī”ti gaṇṭhipadesu vuttaṃ. Bidalakanti duguṇakaraṇasaṅkhātassa kiriyaṁvisesassa adhivacanaṃ. Kassa duguṇakaraṇaṃ? Yena kilañjādīnā mahantaṃ kathinaṃ atthataṃ, tassa. Tañhi daṇḍakathinappamaṇena pariyaṇṭe saṃharitvā duguṇaṃ kātappaṃ. Paṭiggahanti aṅgulikaṇcukaṃ.

257-259. Pāti nāma paṭiggahaṇasaṇṭhānena kato bhājanaviseso. Na sammatīti nappahoti.

260-262. Nīcavatthukaṃ cinitunti bahikuṭṭassa samantato nīcavatthukaṃ katvā cinituṃ. Arahaṭaghaṭiyantaṃ nāma sakaṭacakkasaṇṭhānaṃ are are ghaṭikāni bandhitvā ekena dvīhi vā paribbhamiyamānaṃ yantaṃ.

263. Āviddhapakkhapāsakanti kaṇṇikamaṇḍalassa samantā ṭhapitapakkhapāsakaṃ. Maṇḍaleti kaṇṇikamaṇḍale. Pakkhapāsake ṭhapetvāti samantā pakkhapāsakaphalakāni ṭhapetvā.

264. “Namatakaṃ santhatasadisa”nti gaṇṭhipadesu vuttaṃ. Cammakhaṇḍaparihārena paribhuñjitabbanti anadhiṭṭhahitvā paribhuñjitappaṃ. Ettheva pavitṭhānīti maḷorikāya eva antogadhāni. Pubbe pattasaṅgopanattaṃ ādhārako anuññāto, idāni bhuñjanattaṃ.

265. Nikkujjitabboti tena dinnassa deyyadhammassa appaṭiggahaṇattaṃ pattanikkujjanakammavācāya nikkujjitabbo, na adhomukhaṭṭhapanena. Tenevāha “evaṇca pana, bhikkhave, nikkujjitabbo”tiādi. Alābhāyāti catunnaṃ paccayānaṃ alābhattāya. Anatthāyāti upaddavāya avaḍḍhiyā.

266. Pasādessāmāti āyācissāma. Etadavocāti “appatirūpaṃ mayā kataṃ, bhagavā pana mahanteṇi aguṇe acintetvā mayhaṃ accayaṃ paṭiggaṇhissatī”ti maññaṃāno etaṃ “accayo maṃ bhante”tiādivacanaṃ avoca. Tattha ñāyapaṭipattiṃ aticca eti pavattatīti accayo, aparādhō. Maṃ accagamāti maṃ atikkamma abhibhavitvā pavatto. Purisena madditvā abhibhavitvā pavattitopi hi aparādhō atthato purisaṃ aticca abhibhavitvā pavatto nāma hoti. Paṭiggaṇhātūti khamatu. Āyatīti saṃvarāyāti anāgate saṃvaraṇatthāya puna evarūpassa aparādhassa dosassa khalitassa akaraṇatthāya. Tagghāti ekaṃsena. Yathādhammaṃ paṭikarosīti yathā dhammo ṭhito, tattheva karosī, khamāpesīti vuttaṃ hoti. Taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāmāti taṃ tava aparādhaṃ mayaṃ khamāma. Vuḍḍhi hesā, āvuso vaḍḍha, ariyassa vinayeti esā, āvuso vaḍḍha, ariyassa vinaye buddhassa bhagavato sāsane vuḍḍhi nāma. Katamā? Accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaritvā āyatīti saṃvarāpajjanā. Desanaṃ pana puggalādhiṭṭhānaṃ karonto “yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatīti saṃvaraṃ āpajjatī”ti āha.

268. Bodhirājakumāravatthumhi kokanadoti kokanadaṃ vuccati padumaṃ, so ca maṅgalapāsādo olokanapadumaṃ dassetvā kato, tasmā “kokanado”ti saṅkhaṃ labhi. Yāva pacchimasopānakaḷevarāti ettha pacchimasopānakaḷevaranti paṭhamasopānaphalakaṃ vuttaṃ tassa sabbapacchā dussena santhataṭṭā. Uparimasopānaphalakato paṭṭhāya hi sopānaṃ santhataṃ. Addasā khoti olokanatthameve dvārakoṭṭhake ṭhito addasa.

Bhagavā tuṇhī ahoṣīti “kissa nu kho atthāya rājakumārena ayaṃ mahāsakkāro kato”ti āvajjento puttapatthanāya katabhāvaṃ aññāsi. So hi rājaputto aputtako. Sutañcānena ahoṣi “buddhānaṃ kira adhikāraṃ katvā manasā icchitaṃ labhantī”ti. So “sacāhaṃ puttaṃ labhissāmi, sammāsambuddho imaṃ celapaṭikaṃ akkamissati. No ce labhissāmi, na akkamissatī”ti patthanaṃ katvā santharāpesi. Atha bhagavā “nibbattissati nu kho etassa putto”ti āvajjetvā “na nibbattissatī”ti addasa. Pubbe kira so ekasmiṃ dīpe vasamāno samānacchandena sakuṇapotaḥ khādi. Sacassa mātugāmo puñṇavā bhavyeṃ, puttaṃ labheṃ. Ubho hi pana samānacchande hi hutvā pāpakammaṃ kataṃ, tenassa putto na nibbattissatīti aññāsi. Dusse pana akkante “buddhānaṃ adhikāraṃ katvā patthitaṃ labhantīti loke anussavo, mayā ca mahāadhikāro kato, na ca puttaṃ labhāmi, tucchaṃ idaṃ vacana”nti micchāgahaṇaṃ gaṇheṃ. Titthiyāpi “natthi samaṇānaṃ akattabbaṃ nāma, celapaṭikaṃ maddantā āhiṇḍantī”ti ujjhāyeyyūṃ. Etarahi ca akkamantesu bahū bhikkhū paracittaviduno, te bhabbataṃ jānitvā akkamissantī, abhabbataṃ jānitvā na akkamissantī. Anāgate pana upanissayo mando bhavissati, anāgataṃ na jānissantī, tesu akkamantesu sace patthitaṃ ijjhissati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce ijjhissati, “pubbe bhikkhusaṅghassa adhikāraṃ katvā icchiticchitaṃ labhanti, idāni na labhanti, teyeva mañṇe bhikkhū paṭipattipūrakā ahesuṃ, ime pana paṭipattiṃ pūretuṃ na sakkontī”ti manussā vipphaṇṣārino bhavissantīti imehi tīhi kāraṇehi bhagavā akkamituṃ anicchanto tuṇhī ahoṣi. Pacchimaṃ janataṃ tathāgato anukampatīti idaṃ pana thero vuttesu kāraṇesu tatiyaṃ kāraṇaṃ sandhāyāha. Maṅgalaṃ icchantīti maṅgalikā.

269. Bijaṇinti caturassabījaniṃ. Tālavaṇṭanti tālapattādīhi kataṃ maṇḍalikabījaniṃ.

270-275. “Ekapaṇṇacchattaṃ nāma tālapatta”nti gaṇṭhipadesu vuttaṃ. Kammasatenāti ettha sata-saddo anekapariyāyo, anekena kammenāti attho, mahatā ussāhenāti vuttaṃ hoti. Rudhīti khuddakavaṇṇaṃ.

278. “Akāyabandhanena sañcicca asañcicca vā gāmappavesane āpatti. Saritaṭṭhānato bandhitvā pavisitabbaṃ nivattitabbaṃ vā”ti gaṇṭhipadesu vuttaṃ. Murajavaṭṭisaṇṭhānaṃ veṭhetvā katanti bahū rajjuke ekato katvā nānāvaṇṇehi suttehi veṭhetvā murajavaṭṭisadisāṃ kataṃ. Teneva dutiyapārājikavaṇṇanāyaṃ vuttaṃ “bahū rajjuke ekato katvā ekena niraṇṭaraṃ veṭhetvā kataṃ bahurajjukanti na vattabbaṃ, taṃ vaṭṭatī”ti. Tattha yaṃ vattabbaṃ, taṃ heṭṭhā vuttameva. Muddikakāyabandhanaṃ nāma caturassaṃ akatvā sajjitaṃ. Pāmaṅgadasā caturassā. Mudiṅgasaṇṭhānenāti varakaṣṣākārena. Pāsantoti dasāmūlaṃ.

280-282. Muṇḍavaṭṭīti mallakammakarādayo. Pamāṇaṅgulenāti vaḍḍhakāṅgulaṃ sandhāya vuttaṃ. Sesamettha pālito aṭṭhakathāto ca suviññeyyameva.

Khuddakavatthukkhandaḥkavaṇṇanā niṭṭhitā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 14 September 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 04. Subcommentary on the Minor Chapter. 5. The Section on Minor Matters Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org